

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายและประสบการณ์การเป็นพยาบาลผู้ป่วยเด็กวิกฤต โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (Hermeneutic phenomenology) ตามแนวคิดของ Heidegger เพื่อค้นหาความหมายและข้อความรู้เกี่ยวกับการเป็นพยาบาลผู้ป่วยเด็กวิกฤตตามการรับรู้ ความคิด ความรู้สึกของพยาบาลที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยวิกฤต โดยผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แนวคิดการปรับตัว และแนวคิดการคงอยู่ในงาน เพื่อนำมาเป็นแนวทางเบื้องต้นในการตั้งคำถาม ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เป็นหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลุ่มลึกจากพยาบาลผู้ป่วยวิกฤตที่ปฏิบัติงานให้การดูแลผู้ป่วยเด็กวิกฤต และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามแนวทางของ Colaizzi (Streubert and Carpenter, 2007) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

พื้นที่ที่ศึกษา

พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือ หอผู้ป่วยวิกฤตกุมารศาสตร์ โรงพยาบาลระดับตติยภูมิแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการผู้ป่วยภาวะวิกฤต เช่นเดียวกับหอผู้ป่วยวิกฤตทั่วไป แต่รับผู้ป่วยเด็กภาวะวิกฤตที่จำเป็นต้องเข้ารับการผ่าตัด ทั้งก่อนและหลังผ่าตัด อายุตั้งแต่ 0 – 14 ปี โดยพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ซึ่งผู้วิจัยเป็นพยาบาลคนหนึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานนี้ ที่มีประสบการณ์การทำงานมานาน 14 ปี ซึ่งช่วยให้ทำความเข้าใจในบริบทของการทำงานในพื้นที่ที่ศึกษาได้ง่ายขึ้น และสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีและความไว้วางใจระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลได้ง่าย ทำให้การเก็บและรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการศึกษามากที่สุด ในเวลาอันรวดเร็วและปลอดภัย ผู้วิจัยจึงกำหนดแหล่งการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อความสมบูรณ์และความน่าเชื่อถือของงานวิจัย

ผู้ให้ข้อมูล (Informants)

1. ผู้ให้ข้อมูล คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยวิกฤตกุมารศัลยศาสตร์ โรงพยาบาลระดับตติยภูมิแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ผู้วิจัยต้องการศึกษามากที่สุด โดยผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลไว้ดังนี้คือ เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยวิกฤตกุมารศัลยศาสตร์ มีประสบการณ์การทำงานในหอผู้ป่วยวิกฤตติดต่อกันเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นระยะที่พยาบาลจะมีความคล่องแคล่วหรือมีความชำนาญ (Proficient) สามารถปฏิบัติงาน วางแผนการพยาบาลได้ครอบคลุมแบบองค์รวม และใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงได้ (Benner, 1984) มีความยินดีและเต็มใจที่จะเข้าร่วมการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลมีความอึดตัวเมื่อสัมภาษณ์ได้ 10 ราย แต่เนื่องจากจำนวนพยาบาลที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ให้ข้อมูลมี 14 ราย ผู้วิจัยจึงทำการสัมภาษณ์ทั้งหมด การวิจัยครั้งนี้จึงมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 14 ราย เป็นเพศหญิงทั้งหมด อายุระหว่าง 27- 55 ปี อายุเฉลี่ย 37 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี 11 ราย ปริญญาโท 3 ราย เป็นโสด 10 ราย สมรส 4 ราย นับถือศาสนาคริสต์ 1 ราย ศาสนาพุทธ 13 ราย (รายละเอียดในภาคผนวก ค)

2. การได้มาและการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการดังนี้คือ

2.1 ผู้วิจัยทำการติดต่อประสานกับผู้ให้ข้อมูลโดยตรงเป็นเบื้องต้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยเป็นคนในพื้นที่ มีสถานภาพเป็นพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต ทำงานมาแล้ว 14 ปี และยังมีสถานภาพการเป็นรุ่นพี่รุ่นน้องกับผู้ให้ข้อมูล จึงสามารถติดต่อกับผู้ให้ข้อมูลได้โดยตรง โดยครั้งแรกผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงรายละเอียด อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย การดำเนินการวิจัย เกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูล การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล และขอความสมัครใจ ความยินดีในการเป็นผู้ให้ข้อมูล และแจ้งให้ทราบว่า จะทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้บริหารหน่วยงานที่ผู้ให้ข้อมูลสังกัดอยู่ หลังจากผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยฯ

2.2 เมื่อผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยฯ ของโรงพยาบาลเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มต้นจากผู้วิจัยทำการติดต่อประสานงานกับ กายฝ่ายการพยาบาลฯ และหัวหน้าหอผู้ป่วยที่เป็นพื้นที่ศึกษาเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 หลังจากได้รับอนุญาตจากผู้บริหารหน่วยงานของผู้ให้ข้อมูลในการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงเข้าพบและขอความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูล และทำการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลโดยตรง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะดวกให้สัมภาษณ์ช่วงก่อนขึ้นปฏิบัติงานและหลังเลิกงานแล้ว สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ หอผู้ป่วยที่ผู้ให้ข้อมูลปฏิบัติงาน และหอพักพยาบาลในโรงพยาบาล

2.4 ผู้วิจัยพบพยาบาลผู้ให้ข้อมูลตามวัน เวลา และสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้นัดหมาย ผู้วิจัยได้ทำการอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง และขอให้ผู้ให้ข้อมูลลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจอย่างอิสระ และดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไป

2.5 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจนได้ข้อมูลครบถ้วน และไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้นแล้วจึงยุติการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปลำดับผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 14 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ตัวผู้วิจัย ในการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา ตัวผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญที่สุดในกระบวนการวิจัย (ชาย โภธิสิตา, 2547; ศิริพร จิรวัดมนกุล, 2548; นิสิต ชูโต, 2551; สุภาวดี จันทร์วานิช, 2554) เพราะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เตรียมความพร้อมก่อนทำการวิจัย ดังนี้

1.1 การเตรียมความรู้ ด้านเนื้อหาและแนวคิด/ทฤษฎีต่าง ๆ ผู้วิจัยมีการเตรียมความรู้ โดยการสืบค้นจากวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาและแนวคิดหรือทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต ความหมายการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต มาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต บทบาทและสมรรถนะของพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต แนวคิดการปรับตัว และแนวคิดการคงอยู่ในงาน เพื่อใช้เป็นแนวคิดเบื้องต้น (Preconceived notion) และเป็นแนวทางในการสร้างแนวคำถาม (Interview guideline) ที่จะนำไปสู่คำตอบในแนวลึกและครอบคลุมเนื้อหาของการศึกษาให้มากที่สุด

1.2 การเตรียมความพร้อมด้านระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการลงทะเลเบียนเรียนในชั้นเรียนของนิสิตปริญญาโท

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รายวิชาการวิจัยเชิงคุณภาพทางการพยาบาล จำนวน 2 หน่วยกิต ในการเรียนผู้วิจัยได้ฝึกปฏิบัติทำงานวิจัยเชิงคุณภาพตามขั้นตอนที่ถูกต้องของระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ฝึกทักษะการสร้างแนวคำถาม ทักษะปฏิบัติการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ร่วมกับการบันทึกเสียง ถอดเทปแบบคำต่อคำ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง

1.3 แนวคำถามสำหรับใช้ในสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจในสิ่งที่ต้องการศึกษาได้อย่างชัดเจนลึกซึ้ง และการสัมภาษณ์ดำเนินไปอย่างลื่นไหลเป็นไปตามเรื่องราวความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ ก่อนนำแนวคำถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคำถามมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบสำนวนภาษา ความชัดเจนเข้าใจง่าย ตลอดจนความเหมาะสมของข้อคำถาม หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำไปทดลองสัมภาษณ์กับพยาบาลวิชาชีพ 2 ราย ที่มีคุณสมบัติตรงกับผู้ให้ข้อมูลคือเป็นพยาบาลที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยวิกฤต คือ หอผู้ป่วยวิกฤตหัวใจและหลอดเลือด 1 ราย และหอผู้ป่วยวิกฤตระบบทางเดินหายใจ 1 ราย โดยมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยวิกฤตติดต่อกันตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป และมีความยินดีเต็มใจในการอนุญาตให้ผู้วิจัยได้ทดลองสัมภาษณ์ เพื่อทดสอบความลื่นไหลของสำนวนภาษา และความเข้าใจของข้อคำถาม และนำข้อมูลที่ได้กลับไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง พบว่ายังได้ข้อมูลที่ไม่ชัดเจน และไม่ครบถ้วน จึงได้มีการปรับแนวคำถามให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้นำข้อมูลจาก 2 รายนี้มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นผลการศึกษาด้วย เนื่องจากมีการปรับแนวคำถามใหม่ แต่ผู้วิจัยไม่ได้กลับไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 2 รายนี้เพิ่มเติม ทำให้ข้อมูลยังไม่มี ความชัดเจน ครบถ้วนเพียงพอที่จะนำมาใช้เป็นผลการศึกษา หลังจากการทดลองและปรับปรุงแนวคำถามให้มีสมบูรณ์มากขึ้นแล้ว จึงนำไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจริงต่อไป

2. เครื่องช่วยในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 เครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็ก 1 เครื่อง

2.2 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อใช้บันทึกหมายเลขผู้ให้ข้อมูล และข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงาน สถานภาพสมรส จำนวนบุตรศาสนา ระดับการศึกษา

2.3 แบบบันทึกภาคสนาม เพื่อใช้บันทึกรายละเอียดของการสัมภาษณ์ ได้แก่ ครั้งที่ วันที่ เวลาสัมภาษณ์ สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ความคิด ความรู้สึก เหตุการณ์ ปัญหา และการแก้ไขในการสัมภาษณ์ (รายละเอียดในภาคผนวก ข)

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ในการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตก่อนทำการสัมภาษณ์โดยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่ศึกษา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งขอพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนของโรงพยาบาล หลังจากได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนของโรงพยาบาลแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเคร่งครัด ในเรื่องการเคารพสิทธิมนุษยชน ความปลอดภัยของผู้ให้ข้อมูล ความเป็นส่วนตัว และการรักษาความลับ โดยผู้วิจัยสอบถามความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง และให้ลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัยทุกรายหลังจากที่ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับหัวข้อการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการเก็บข้อมูลอย่างละเอียด กระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก การขออนุญาตการบันทึกเสียง พร้อมทั้งการจดบันทึกในประเด็นที่สำคัญขณะทำการสัมภาษณ์ การรักษาความลับ โดยผู้วิจัยไม่เปิดเผยข้อมูลใดๆที่จะเชื่อมโยงถึงผู้ให้ข้อมูล และจะลบทำลายเทปเมื่อสิ้นสุดการวิจัย การนำข้อมูลออกเผยแพร่ในลักษณะเป็นข้อมูลโดยรวม ไม่ระบุชื่อจริงของผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งการบอกยุติการให้ความร่วมมือได้ทุกระยะของการวิจัยที่รู้สึกไม่สะดวกที่จะให้ข้อมูลและขอข้อมูลย้อนกลับได้โดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยที่การวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ดังนั้นในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะราบรื่นและได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ ตรงตามความเป็นจริงและมีความลุ่มลึก ผู้วิจัยต้องได้รับความไว้วางใจจากผู้ให้ข้อมูล ซึ่งความไว้วางใจนั้นขึ้นอยู่กับการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล (นิตา ชูโต, 2551) ซึ่งการเก็บข้อมูลในสนามนั้นสามารถกระทำได้หลายวิธี สำหรับในการศึกษานี้วิธีการหลักที่ผู้วิจัยใช้ คือการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การเตรียมตัวก่อนสัมภาษณ์

1.1 หลังจากโครงร่างวิทยานิพนธ์ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนแล้ว ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงผู้บริหารหน่วยงานที่เป็นพื้นที่ที่ศึกษา

1.2 ผู้วิจัยทำการติดต่อกับพยาบาลที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ให้ข้อมูลเองโดยตรง เพื่อแจ้งเรื่องขออนุญาตติดต่อและเก็บข้อมูล ที่แจ้งเกณฑ์คุณสมบัติที่ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูล แบบเฉพาะเจาะจง วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลา สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ รวมถึงการพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลซักถามได้ตลอดเวลา และถ้ารู้สึกไม่เต็มใจหรือไม่อยากตอบคำถาม ผู้ให้ข้อมูลยกเลิกการให้ข้อมูลได้ในทุกขั้นตอนของการวิจัย ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยขออนุญาตให้เบอร์โทรศัพท์ติดต่อกลับแก่ผู้ให้ข้อมูลทุกราย เพื่อความสะดวกในการติดต่อกลับมาหาผู้วิจัย

1.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูล กำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยคำนึงถึงความสะดวกและความพอใจของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีความสะดวกและรู้สึกคุ้นเคยกับบรรยากาศในการสัมภาษณ์ เพื่อให้รู้สึกผ่อนคลาย

2. การดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้หลักการสัมภาษณ์ดังนี้ (วัลลภา คุณทรงเกียรติ, 2552)

2.1 ผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดีและผ่อนคลายในการสัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเองด้วยการทักทายพูดคุยด้วยเรื่องทั่วไปก่อนและใช้ภาษาที่เป็นกันเอง เข้าใจง่าย มีอภัยยศไมตรีที่ดี เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคย ไว้วางใจและให้ข้อมูลที่ เป็นจริง

2.2 หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงแสดงเอกสารที่ได้รับอนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจาก คณะกรรมการการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน อธิบายเรื่องของการพิทักษ์สิทธิ์ที่แจ้ง วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระยะเวลาที่คาดว่าจะใช้ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตบันทึกเสียง ให้ผู้ให้ข้อมูลรับทราบอีกครั้งก่อนให้ลงนามในใบยินยอมร่วมการวิจัย (Informed consent form)

2.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (In-depth interview) เป็นวิธีหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ ตามแนวทางคำถามที่กำหนดไว้ ผสมผสานกับเทคนิคการฟัง ไม่ด่วนสรุปในใจไปก่อนในสิ่งที่ผู้ให้ ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็น ใช้เทคนิคการกล่าวซ้ำ เมื่อเกิดไม่แน่ใจเรื่องใดหรือต้องการทำความเข้าใจกับสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลเล่า เพื่อให้เกิดความเข้าใจในข้อมูลที่ได้ตามความหมายของผู้ให้ข้อมูล ในขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้การป้อนคำถามเป็นระยะและลงประเด็นเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูล มากที่สุดและลึกที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยพยายามทำความเข้าใจในข้อมูลที่ได้ พยายามจับประเด็น เพื่อ เจาะและถามต่อ รวมทั้งให้อิสระกับผู้ให้ข้อมูลในการให้ข้อมูลอย่างเต็มที่

ก่อนยุติการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการสรุปสาระที่ได้จากการสัมภาษณ์อีกครั้ง และขออนุญาตสัมภาษณ์เพิ่มเติมในภายหลังหากมีประเด็นเพิ่มเติม พบว่าผู้วิจัยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ครั้งละประมาณ 40-100 นาที โดยสัมภาษณ์ 2 ครั้ง จำนวน 6 ราย เพราะเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว พบว่าในบางประเด็นยังขาดรายละเอียดที่ชัดเจนในการบ่งชี้ถึงความหมาย และประสบการณ์การเป็นพยาบาลผู้ป่วยเด็กวิกฤต จึงปรับแนวคำถามและนำกลับไปสัมภาษณ์ในครั้งที่ 2 กับผู้ให้ข้อมูลรายเดิม จนกระทั่งผู้วิจัยได้ข้อมูลที่มีความอึดอัด หรือไม่มีข้อมูลใหม่เพิ่มเติมจากเดิม โดยพิจารณาจากผู้ให้ข้อมูลพูดซ้ำๆ ในประเด็นเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลรายอื่นๆ และไม่มีประเด็นใหม่ๆ เกิดขึ้น ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มอีก 4 ราย สัมภาษณ์จำนวนทั้งหมด 14 ราย รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 20 วัน

3. ภายหลังการสัมภาษณ์ เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายและในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยทำการถอดเทปและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาสาระเบื้องต้นจากข้อมูลดังนี้

3.1 ทำการถอดเทปเป็นข้อความเชิงบรรยายในลักษณะคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค โดยบันทึกข้อมูลทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการสัมภาษณ์ทันที เพื่อทำความเข้าใจสิ่งที่ได้ยิน และค้นหาประเด็นที่เกิดขึ้น และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งโดยการเปิดเทปบันทึกเสียงฟังซ้ำในระหว่างที่วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อค้นหาความสอดคล้องของข้อความที่บันทึกเทปกับสิ่งที่สังเกตได้ระหว่างการสัมภาษณ์ ซึ่งการได้ถอดเทปเองทันทีช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ทันสมัย และเข้าใจเนื้อหาของข้อมูลได้อย่างต่อเนื่อง

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ถอดเทปเรียบร้อยแล้วเบื้องต้นทันที เพื่อให้ได้สาระที่เกี่ยวกับการเป็นพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต ความรู้สึก การให้ความหมาย และประสบการณ์การเป็นพยาบาลผู้ป่วยเด็กวิกฤตตั้งแต่เริ่มเข้ามาเป็นพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต และปัจจัยที่ทำให้ยังคงอยู่ในงานเป็นพยาบาลผู้ป่วยวิกฤตจนถึงปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร หลังจากนั้นผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลที่ไม่ชัดเจนหรือไม่ครบถ้วน แล้วกลับไปถามผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง เพื่อให้ข้อมูลมีความครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น

3.3 ตรวจสอบคุณภาพของแนวคำถามร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา และนำแนวคำถามที่ปรับ ไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายถัดๆ ไป และผู้วิจัยทำการถอดข้อความลักษณะคำต่อคำ เช่นเดียวกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายแรก

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness)

ผู้วิจัยเลือกใช้การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) ตามเกณฑ์ของ Guba และ Lincoln (1989) ซึ่งเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Credibility) โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา โดยผู้วิจัยเป็นคนในพื้นที่ จึงสะดวกในการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากผู้วิจัยมีสถานภาพเป็นพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต ทำงานมาแล้ว 14 ปี และมีสถานภาพเป็นรุ่นพี่รุ่นน้องกับผู้ให้ข้อมูล จึงไม่ต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างสัมพันธภาพ แต่ผู้วิจัยได้สร้างบรรยากาศการสัมภาษณ์ให้ดูเป็นกันเองและเป็นธรรมชาติ สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ให้ข้อมูล ก่อนที่จะเข้าประเด็นการสนทนา โดยเริ่มจากการพูดคุยในเรื่องทั่วๆ ไปก่อน เพื่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย มีความเป็นกันเองและมีอิสระในการพูดคุย และในช่วงท้ายก่อนจบการสนทนา ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการสนทนาเพื่อยืนยันความเข้าใจในข้อมูลที่ได้มาของผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล ภายหลังจากถอดความและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ทางด้านการศึกษาเชิงคุณภาพ (Peer debriefing) หลังการถอดเทปคำสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ และการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Member checking) โดยเปิดโอกาสให้เพิ่มเติมเสนอแนะ หรือตัดออก หากข้อมูลการสัมภาษณ์ หรือการตีความไม่ตรงกัน พบว่าผู้ให้ข้อมูลไม่มีการแก้ไขใดๆ เพิ่มเติม จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลกลับมาทำการเขียน ในส่วนของประเด็น (Theme) เขียนเค้าโครงคำอธิบายประเด็น (Theme) ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์และการตีความข้อมูลที่ได้จากการศึกษากลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลทุกรายตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง พบว่าผู้ให้ข้อมูลไม่มีการแก้ไขใดๆ เพิ่มเติมหรือท้วงติงใดๆ เช่นเดียวกัน และผู้วิจัยทำการเขียนข้อค้นพบที่ได้ ด้วยการอ้างคำพูดของผู้ให้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

2. การถ่ายโอนข้อมูล (Transferability) ในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในการถ่ายโอนไปยังประชากรกลุ่มอื่น ผู้วิจัยได้ทำการนำเสนอข้อมูลที่ละเอียดครบถ้วน ครอบคลุมถึงวิธีการที่ได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง วิธีการดำเนินการวิจัย และผลที่ได้จากการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้อ่านพิจารณานำไปปรับใช้ในบริบทที่คล้ายคลึงกันได้

3. ความสามารถในการพึ่งพา (Dependability) ข้อมูลที่ได้นำเสนอ นั้น ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น การสังเกตสีหน้า ท่าทางและน้ำเสียงในขณะที่สัมภาษณ์

ของผู้ให้ข้อมูลที่ได้จากการจัดบันทึกภาคสนาม มาร่วมวิเคราะห์กับแบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่ได้จากการถอดเทปแบบคำต่อคำ

4. การยืนยันผลการวิจัย (Confirmability) เพื่อให้ผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้มีความสามารถในการยืนยัน ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตรวจสอบได้ ทั้งโดยการบันทึกเสียงสนทนา การถอดเทปแบบคำต่อคำ การจัดบันทึกภาคสนาม และผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งด้วยการฟังเทปซ้ำๆ ร่วมกับการอ่านข้อความที่ได้จากการถอดเทปแบบคำต่อคำ และเขียนนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยการกล่าวอ้างถึงคำพูดของผู้ให้ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเลือกใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดของ Colaizzi (Streubert and Carpenter, 2007) ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากถอดเทปที่ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยมีขั้นตอน 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ถอดข้อความเทปการสนทนาของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนแบบคำต่อคำ อ่านข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลซ้ำหลายๆ ครั้ง ไม่ต่ำกว่า 4-5 รอบ ร่วมกับการฟังเทป เพื่อทำความเข้าใจและตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา
2. ผู้วิจัยทำการสืบค้นข้อเท็จจริงของปรากฏการณ์ จัดแยกข้อความที่สำคัญหรือดึงข้อความหรือประโยคที่สำคัญ (Extracting significant statements) ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์และกล่าวซ้ำๆ กันของผู้ให้ข้อมูลออกมา ร่วมกับการอ่านแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล และแบบบันทึกภาคสนามที่ได้จากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีต่างๆ ทั้งหมดของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย จากนั้นทำการขีดเส้นใต้ข้อความสำคัญ หรือประโยคที่มีข้อความสำคัญนั้นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การเป็นพยาบาลผู้ป่วยเด็กวิกฤตที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย พร้อมทั้งเขียนกำกับไว้ทางด้านขวามือของบทสนทนาที่อ่าน
3. นำข้อความหรือประโยคที่ทำการแยกไว้มาจัดกลุ่มความหมายของแต่ละข้อความหรือประโยคสำคัญๆ เป็นหมวดหมู่ เพื่อให้ชัดเจนขึ้น (Try to spell out the meaning)
4. จัดระบบความหมายของข้อความเป็นกลุ่มประเด็นหรือหัวข้อ (Formulated means into clusters of themes) หัวข้อใหม่จะนำมาเพิ่มเติม จนไม่มีกลุ่มใหม่เกิดขึ้น
5. เขียนอธิบายประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นความเรียงให้ต่อเนื่อง กลมกลืน ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยพยายามลดทอนข้อมูลหรือหัวข้อที่ไม่จำเป็นออกไป เพื่อ

สะท้อนประสบการณ์การเป็นพยาบาลผู้ป่วยเด็กวิกฤตที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย โดยสรุปรวมหรือจัดหัวข้อย่อยไปอยู่รวมกันกับหัวข้อที่มีลักษณะ ประเภทเดียวกันหรือเป็นเรื่องที่อยู่ในหมวดเดียวกัน จัดเป็นประเด็นหลัก และประเด็นย่อยที่แสดงถึงประสบการณ์นั้นๆ ผู้วิจัยทำการตัดปะ (Cut and paste) พร้อมกับอ้างอิงหมายเลขและระยะเวลาของประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลไว้ ตอนท้ายบทสนทนาที่คัดเลือกมา เช่น ประสบการณ์ 16 ปี, ID 1 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 มีระยะเวลาประสบการณ์การเป็นพยาบาลผู้ป่วยเด็กวิกฤต 16 ปี จากนั้นผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้กลับไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จนกระทั่งได้ประสบการณ์ที่มาจากมุมมองของพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต

6. ผู้วิจัยกลับไปหาผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ตรวจสอบความถูกต้องข้อมูล และการแปลความหมายของผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และเป็นข้อความที่ได้จากประสบการณ์จริงของผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายเพิ่มเติม หากพบว่าข้อมูลที่ได้ไม่ครอบคลุมครบถ้วน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นไปตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด

7. กลับมาแก้ไขตามที่ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ เขียนประเด็นข้อมูล และการแปลความหมายเป็นความเรียง นำเสนอแก่นสาระที่ได้ ทั้งประเด็นหลักและประเด็นย่อย ให้เห็นถึงปรากฏการณ์การพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต ที่ได้จากประสบการณ์ของพยาบาลผู้ป่วยวิกฤตให้ได้มากที่สุด

ผลจากการศึกษาประสบการณ์การเป็นพยาบาลผู้ป่วยเด็กวิกฤต ทั้งในส่วนของความหมายและส่วนที่เป็นประสบการณ์ของพยาบาลในการเป็นพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต ผู้วิจัยนำเสนอในบทที่ 4